

İÇİNDEKİLER

1.ONTOLOJİ NEDİR?		2
1.1-	Ontoloji hangi alanı kapsayacak?	2
1.2-	Ontolojiyi hangi amaçla kullanacağız?	2
1.3-	Ontolojideki bilginin hangi sorulara cevap sağlaması gerekiyor?	2
2. ONT	OLOJİDEKİ TEMEL KAVRAMLAR VE ÖZELLİKLERİ	3
3.SINIF	LARI VE SINIF HİYERARŞİSİNİ TANIMLAMA	4
ÜST	SINIFLAR	4
CIRC	ULATION	4
CON	SUMER	5
HAB	TAT	5
REPR	RODUCTION	6
RESF	PIRATION	6
KINC	DOM	7
4.SINIFLARIN ÖZELLİKLERİ		8
OBJE	CT PROPERTY	8
DATA	A PROPERTY	9
5.ÖRNEKLER OLUŞTURMA		9
6.DİĞE	R TÜM ÖRNEKLER	11
VER	TEBRATES	11
INVE	RTEBRATES	12
7.ONTO	DLOJİYE DAİR SORGULAR	13
8.SONU	JÇ	19
OKAVN	JAKCA	20

1.ONTOLOJÍ NEDÍR?

Ontoloji, felsefenin bir dalıdır ve varlık, gerçeklik veya varoluşun doğasını, temel özelliklerini ve ilişkilerini inceleyen bir disiplindir. Ontoloji, "varlık" kavramını ve varlığın nasıl sınıflandırılabileceğini araştırır. Bu alanda yapılan çalışmalar, varlığın türlerini, özelliklerini, ilişkilerini ve varlıkla ilgili temel soruları ele alır.

Ontoloji, varlığın temel yapılarını ve kategorilerini anlamak için kavramsal araçlar sağlar. Bu, nesnelerin, olayların, süreçlerin, ilişkilerin, özelliklerin ve diğer varlık türlerinin nasıl sınıflandırılabileceği ve birbirleriyle nasıl ilişkilendirilebileceği gibi konuları kapsar.

Ontoloji, bilgi yönetimi, yapay zekâ, veri tabanı tasarımı, bilgi entegrasyonu ve semantik web gibi alanlarda da önemli bir rol oynar. Bu alanlarda ontoloji, bilginin yapılandırılmasını, paylaşılmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmak için kullanılır. Örneğin, ontolojiler, veri tabanları arasında veri entegrasyonunu ve bilgi paylaşımını desteklemek için kullanılabilir.

Genel olarak, ontoloji, varlıkla ilgili soruları, kavramları ve ilişkileri sistematik bir şekilde ele alarak gerçeklik hakkında daha derin bir anlayış sağlamayı amaçlar.

1.1-ONTOLOJÍ HANGÍ ALANI KAPSAYACAK?

Ontolojimiz hayvanlar alemi üzerine bir çalışmadır. Buna göre hayvanlar alemi ontolojisi, hayvanların ait olduğu şubelerini, sınıflarını, türlerini, beslenme şekillerini, solunum biçimlerini, üreme şekillerini, dolaşım sistemlerini ve yaşam alanlarını kapsayacak bir ontolojidir.

1.2-ONTOLOJİYİ HANGİ AMAÇLA KULLANACAĞIZ?

Hayvanlar alemi ontolojisi, biyoloji, ekoloji, hayvan davranışı ve hayvan koruma gibi alanlarda önemli bir rol oynar. Bu ontoloji, hayvanların doğasını ve çevreleriyle olan etkileşimlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Ayrıca, hayvanlar hakkında bilginin paylaşılması, veri entegrasyonu ve hayvan türlerinin korunması gibi konularda da önemli bir araç olarak kullanılabilir. Kısacası çok kapsamlı bir hayvanlar alemi ontolojisi bize hayvanlar hakkında sınıflandırılmış veya yapılandırılmış bilgiyi ve veriyi sağlar.

1.3-ONTOLOJİDEKİ BİLGİNİN HANGİ SORULARA CEVAP SAĞLAMASI GEREKİYOR?

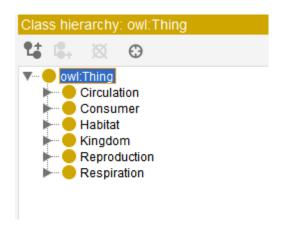
Ontoloji, "Var nedir?" gibi temel varlık sorularına cevap sağlar öncelikle. Varlık kavramını açıklar, varlığın nasıl sınıflandırılabileceğini ve farklı varlık türlerinin neler olduğunu araştırır. Hayvanlar alemi ontolojisi var olan hayvanlara, onların sınıflarına, türlerine ve diğer var olan özelliklerine cevaplar verebilir.

Hayvanlar alemi ontolojisi sınıflara ve sınıf nesnelerine ait sorulara cevap verebilir. Örneğin, "İnsan bir hayvan mıdır?" ya da "İnsan bir memeli midir?" gibi sorulara cevap verebilir.

Hayvanlar alemi ontolojisi nesnelerin özelliklerine ait sorulara da cevap verebilir. Örneğin, "Balıklar nerede yaşar?" ya da "Kuşlar nasıl ürer?" gibi sorulara cevap verebilir.

2. ONTOLOJİDEKİ TEMEL KAVRAMLAR VE ÖZELLİKLERİ

Ontolojideki önemli terimleri sıralamak için, dahil etmek istediğimiz temel kavramları ve özellikleri belirlememiz gerekmektedir. Ontolojimize ait terimler ve kavramlar Latince ve İngilizce olduğundan dolayı ontolojiyi anlamak açısından Türkçe karşılıklarını vermek gerekmektedir. Farklı diller seçmemizdeki amaç, ontolojiyi daha evrensel kılabilmek ve temelde var olan bilgilerin bilim dilleri açısından daha doğru olduğu gerçeğidir.

Kingdom (Alem): Canlıların ait olduğu en üst sınıftır. İçinde hayvanlar alemi dışında bitkiler, bakteriler vs. gibi alemleri barındırır.

Animalia (Hayvanlar): Hayvanlar alemi.

Habitat (Yaşam Alanı): Hayvanların yaşam alanlarını barındırır. Denizler, çöller, ormanlar vs.

Consumer (Beslenme): Genel anlamıyla tüketiciler demektir. Hayvanların tümü tüketici canlılardır. Örneğin, etçiller, otçullar vs.

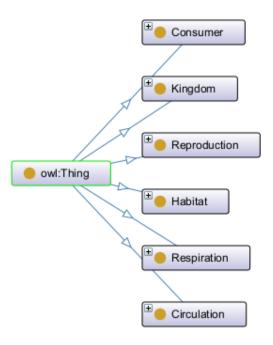
Circulation (Dolaşım): Hayvanların dolaşım sistemlerini barındırır. Örneğin, açık dolaşım sistemi, böcekler, örümcekler ve diğer bazı eklembacaklılar gibi bazı omurgasızlarda bulunan bir dolaşım sistemidir. Bu sistemde, kan doğrudan vücut boşluğunda dolaşır ve kan damarları kapalı bir ağ oluşturmaz. Kapalı dolaşım sistemi, insanlar, memeliler, kuşlar, sürüngenler ve bazı omurgasızlarda bulunan bir dolaşım sistemidir. Bu sistemde, kan, özel olarak tasarlanmış kan damarları aracılığıyla dolaşır ve kalpten pompalanır.

Reproduction (Üreme): Hayvanların üreme şekillerini barındırır. Örneğin, yumurtlayarak, doğurarak, partenogenez, rejenerasyon vs.

Respiration (Solunum): Hayvanların genel olarak nasıl nefes aldıklarını ve nefes alırken kullandıkları tekniği barındırır. Örneğin, akciğer solunumu veya solungaç solunumu.

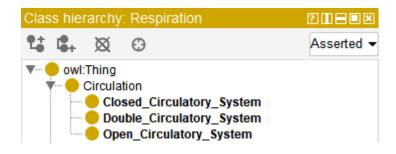
3.SINIFLARI VE SINIF HİYERARŞİSİNİ TANIMLAMA

ÜST SINIFLAR

Üst sınıflarımızı daha önce açıklamıştık. Buna göre ontolojimiz Kingdom sınıfından ayrı olarak hayvanlar alemi için ortak özellikler sağlayan Consumer, Circulation, Habitat, Respiration, Reproduction gibi üst sınıflara sahiptir. Üst sınıflar için tek tek hiyerarşiye bakacak olursak;

CIRCULATION

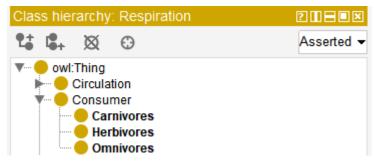
Alt Sınıfları

Closed Circulatory System (Kapalı Dolaşım Sistemi)

Open_Circulatory_System (Açık Dolaşım Sistemi)

Double Circulatory System (Çift Dolaşım Sistemi)

CONSUMER

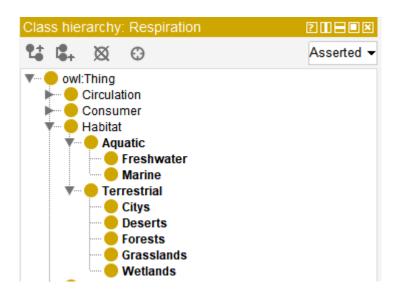
Alt Sınıfları

Carnivores (Etçil)

Herbivores (Otçul)

Omnivores (Hepçil)

HABITAT

Alt Sınıfları

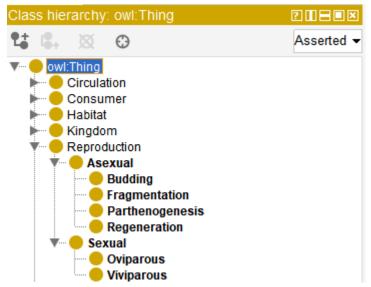
Aquatic (Büyük Sular)

- Freshwater (Tatlı Sular (Nehir ve Göller))
- Marine (Tuzlu Sular (Deniz ve Okyanuslar))

Terrestrial (Karasal)

- Citys (Şehirler)
- Deserts (Çöller)
- Forests (Ormanlar)
- Grasslands (Otlaklar)
- Wetlands (Sulak Alanlar)

REPRODUCTION

Alt Sınıfları

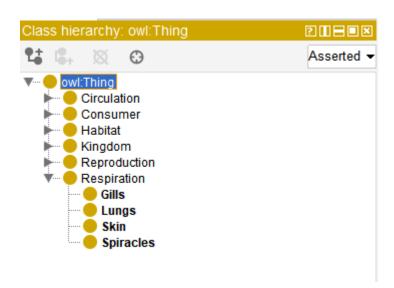
Asexual (Eşeysiz Üreme)

- Budding (Tomurcuklanma)
- Fragmentation (Parçalanma)
- Parthenogenesis (Partenogenez)
- Regeneration (Yenilenme)

Sexual (Eşeyli Üreme)

- Oviparous (Yumurtlayan)
- Viviparous (Doğurarak)

RESPIRATION

Alt Sınıflar

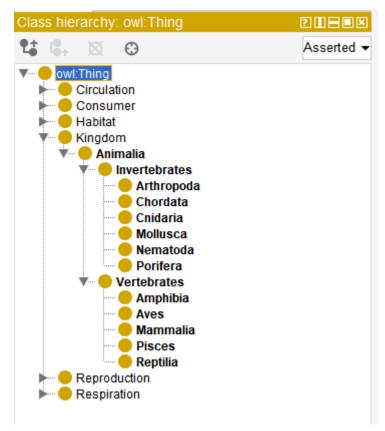
Gills (Solungaçlar)

Lungs (Akciğerler)

Skin (Deri)

Spiracles (Trake)

KINGDOM

Alt Sınıflar

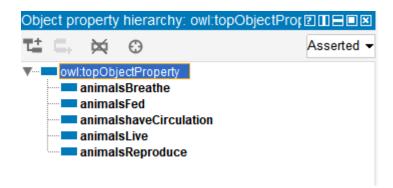
Animalia (Hayvanlar)

- Invertebrates (Omurgasızlar)
 - Arthropoda (Eklembacaklılar)
 - Chordata (Derisidikenliler)
 - Cnidaria (Sölenterler)
 - Mollusca (Yumuşakçalar)
 - Nematoda (Solucanlar)
 - Porifera (Süngerler)
- Vertebrates (Omurgalılar)
 - Amphibia (İki Yaşamlılar)
 - Aves (Kuşlar)
 - Mammalia (Memeliler)
 - Pisces (Balıklar)
 - Reptilia (Sürüngenler)

4.SINIFLARIN ÖZELLİKLERİ

OBJECT PROPERTY

Hayvanlar alemi ontolojisine ait sınıflar arası özelliklere bakacak olursak;

■ Animalia---animalsReproduce (Domain > Range) → Reproduction

Bu ilişkiye göre hayvanlar birçok yolla üreyen canlılardır. Ve farklı sınıflara ait canlılar benzer üreme şekillerine sahip olabilmektedir.

Animalia---animalsBreathe (Domain > Range) → Respiration

Animalia ve Respiration sınıfları arasında hayvanların solunum şekillerini barındırdığından bir ilişki vardır. Buna göre hayvanlar solunum şekillerine göre de ayrılırlar. Ve hayvanlar nefes alma özelliğine sahiptirler.

■ Animalia---animalsFed (Domain > Range) → Consumer

Consumer sınıfı hayvanların beslenme şekillerini barındırır. Buna göre hayvanlar beslenen canlılardır ve kendi aralarında farklı beslenme şekillerine göre de ayrılırlar.

■ Animalia---animalsLive (Domain > Range) → Habitat

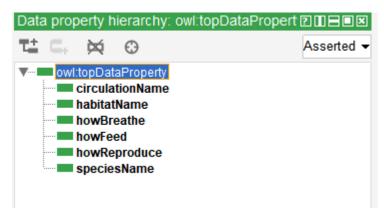
Bu ilişkiye göre hayvanların yaşam alanlarına odaklanmaktayız. Hayvanlar belli habitatlarda yaşayan ve farklı ortamlarda bulunan aynı türlere sahip canlılardır.

Animalia---animalshaveCirculation (Domain > Range) → Circulation

Bu ilişkiye göre hayvanların dolaşım sistemlerine göre de ayrıldıklarını ve çok farklı özelliklere ve farklı sınıflara ait olan hayvanların aynı dolaşım sistemlerine de sahip olduklarını görebilmekteyiz.

DATA PROPERTY

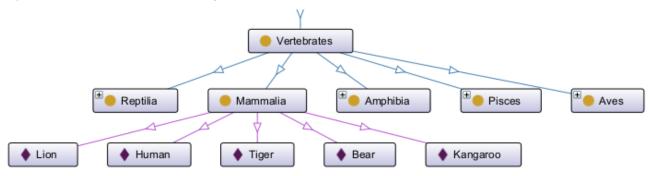
Animalia sınıfına ait özelliklere bakacak olursak;

Bu özelliklere göre hayvanların dolaşım sistemi, yaşam alanı, beslenme şekli, solunum şekli, üreme şekli ve tür ismi yani bilimsel ismine ait bilgileri öğrenmekteyiz. Her girilen hayvan türü için bu bilgilere bakarak o hayvanlar hakkında belli fikirlere sahip olmakta ve birbirleri ile olan ilişkilerini görebilmekteyiz.

5.ÖRNEKLER OLUŞTURMA

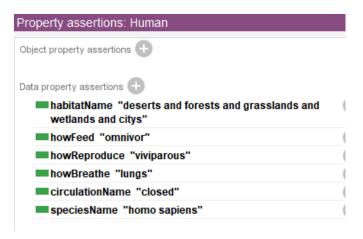
Animalia superclass'ları Vertebrates ve Invertebrates için oluşturduğumuz örneklerin DataProperty'lerini doldurduk ve belli sınıflar için belli bilgileri bir düzen içinde tutarak hayvanlar alemi hakkında bir ontoloji kurmuş olduk.

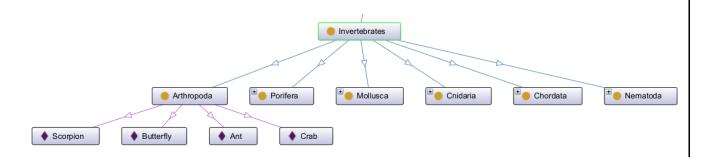
Bu grafiğe göre Mammalia sınıfına ait eklediğimiz nesneleri görmekteyiz. Örneğin, Human(insan) nesnesi hakkında sadece bu grafikten Human nesnesinin memeli ve omurgalı bir hayvan olduğunu öğrenebilmekteyiz.

Ya da bu grafikten Aves (kuşlar) sınıfının ve Pisces (balıklar) sınıfının aynı şubede (Vertebrates) olduğunu görebilmekteyiz.

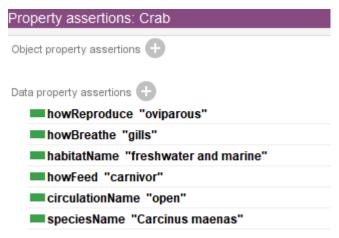
Human nesnesine ait özelliklere bakacak olursak;

Human nesnesine ait girilmiş bu bilgilere bakarak Human nesnesinin çöllerde, ormanlarda, şehirlerde vs. gibi alanlarda yaşadığını, hepçil (hem et hem ot tüketen) bir şekilde beslendiğini, yavrularını doğurarak çoğaldığını, akciğer solunumu yaptığını, kapalı dolaşım sistemine sahip olduğunu ve tür isminin "homo sapiens" olduğunu öğrenebilmekteyiz.

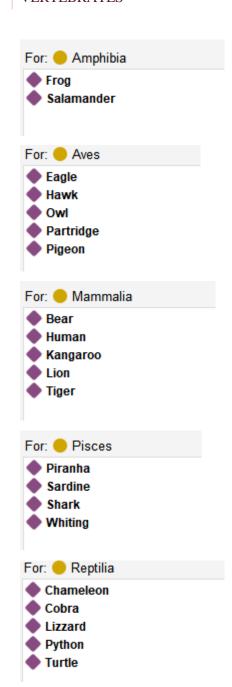
Invertebrates(omurgasız) şubesinden ve Arthropoda(eklembacaklılar) sınıfından Crab(yengeç) nesnesine bakacak olursak;

Crab nesnesine ait girilmiş bu bilgilere bakarak Crab nesnesinin tatlı ve tuzlu sularda alanlarda yaşadığını, carnivor(etçil) bir şekilde beslendiğini, yavrularını yumurtlayarak çoğaldığını, solungaç solunumu yaptığını, açık dolaşım sistemine sahip olduğunu ve tür isminin "Carcinus maenus" olduğunu öğrenebilmekteyiz

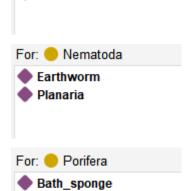
6.DİĞER TÜM ÖRNEKLER

VERTEBRATES

INVERTEBRATES

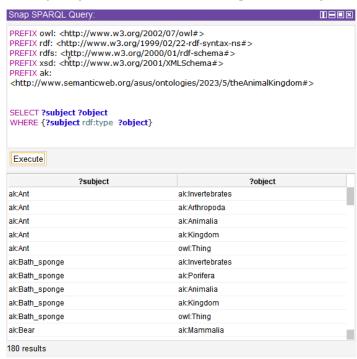
Sea_sponge

Snail

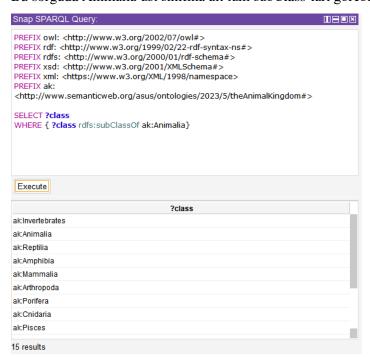
7.ONTOLOJİYE DAİR SORGULAR

Hayvanlar alemine dair bilgimizi arttıracak ve ontolojiyi anlamamıza ve belirli sınırlayıcılara ve belirli alanlara dikkat çekmemize yarayacak birtakım sorgular yazdık.

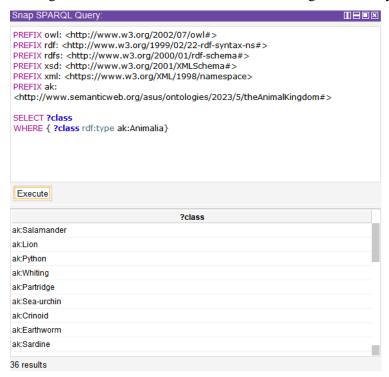
Bu sorguda genel olarak subClass ve superClass'ları görebilmekteyiz.

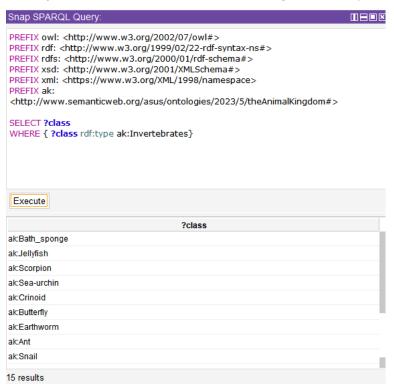
Bu sorguda Animalia üst sınıfına ait tüm subClass'ları görebilmekteyiz.

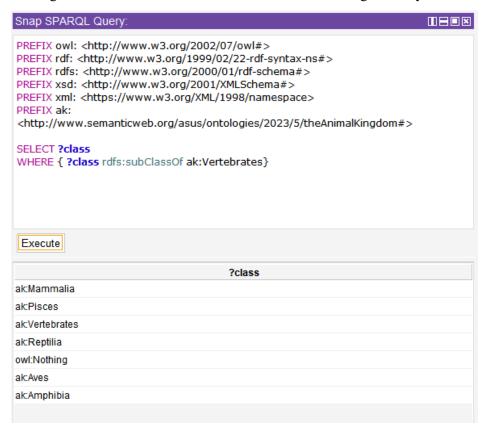
Bu sorguda ise Animalia sınıfına ait tüm nesneleri görebilmekteyiz.

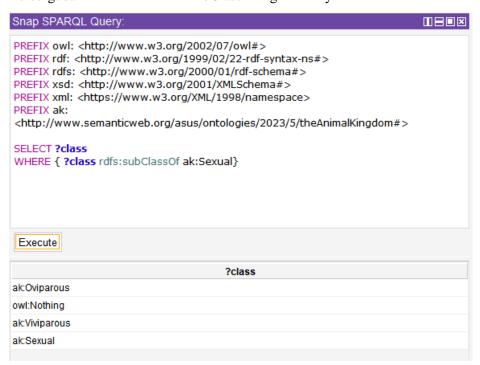
Bu sorguda Invertebrates sınıfına ait nesneleri görebilmekteyiz.

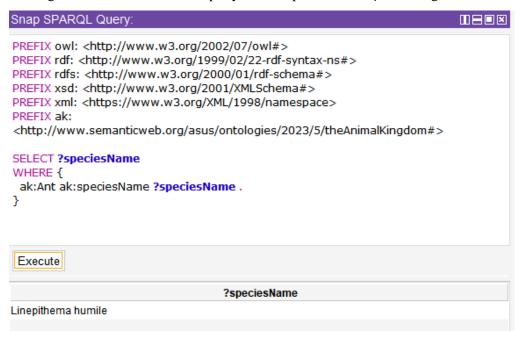
Bu sorguda ise sadece Vertebrates sınıfının subClass'larını görmekteyiz.

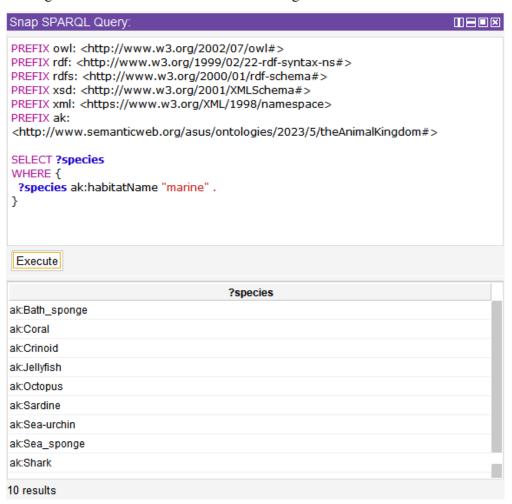
Bu sorguda Sexual sınıfına ait subClass'ları görmekteyiz.

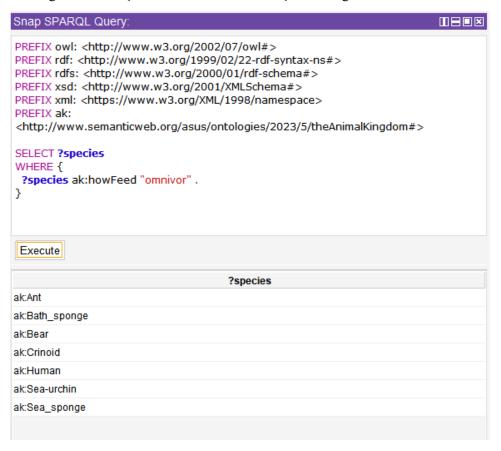
Bu sorgu Ant nesnesinin Data Property'si olan speciesName için bir sorgudur.

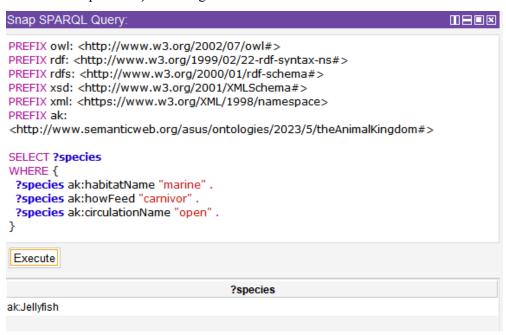
Bu sorgu habitatı Marine olan türlere dair bir sorgudur.

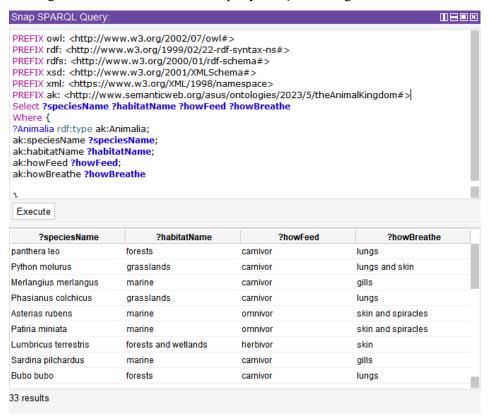
Bu sorgu beslenme şekli Omnivor olan türler için bir sorgudur.

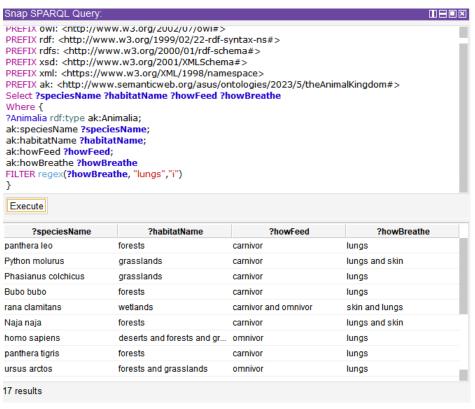
Bu sorgu ise hem Marine alanında yaşayan hem Carnivor beslenen hem de Open dolaşım sistemine sahip türler için bir sorgudur.

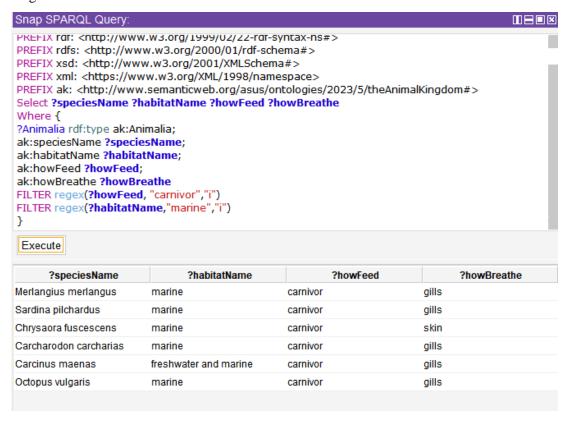
Bu sorgu bütün türlere belli Data Property'ler için bir sorgudur.

Bu sorgu ise solunum şekli Lungs olan türlere dair genel bilgiler için bir sorgudur.

Bu sorgu ise hem Carnivor beslenen hem de Marine alanında yaşayan türlere ait bir sorgudur.

8.SONUÇ

Hayvanlar alemi ontolojisi, hayvanlar ve onların özellikleri hakkında bilgi sağlamak için kullanılan önemli bir araçtır. Bu ontoloji, hayvan türlerinin sınıflandırılması, beslenme alışkanlıkları, üreme şekilleri, yaşam alanları ve diğer birçok özelliği gibi bilgileri tanımlamak için kullanılabilir. Hayvanlar alemi ontolojisi, biyoloji, çevre bilimleri, veterinerlik ve diğer ilgili alanlarda araştırmacılar, uygulayıcılar ve yazılım geliştiriciler tarafından kullanılabilir ve geliştirilebilir.

Hayvanlar alemi ontolojisi, bilgi paylaşımı ve entegrasyonu için standart bir yapı da sağlayabilir. SPARQL sorguları ile bu ontolojideki verilere erişebilir, sınıfları, alt sınıfları, özellikleri ve ilişkileri sorgulayabiliriz. Bu sayede, hayvanlar alemi ile ilgili karmaşık bilgi yapılarını anlamak, yeni ilişkiler keşfetmek ve analiz yapmak mümkün olabilir.

9.KAYNAKÇA

https://fikirjeneratoru.com/protege-ve-jena-ile-gezi-ontolojisi/

https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/document/2015-

05/d2.1.2_training_module_1.3_introduction_to_rdf_sparql_v1.00_en.pdf

https://bikifi.com/biki/canlilarin-siniflandirilmasi-hayvanlar-alemiomurgasizlar/

 $\underline{https://www.basarisiralamalari.com/canlilarin-siniflandirilmasi-konu-anlatimi/}$

https://byjus.com/biology/reproduction-in-animals/#types

https://byjus.com/question-answer/write-an-example-of-herbivores-carnivores-and-omnivores/

https://byjus.com/biology/animal-habitats/

https://byjus.com/question-answer/write-a-note-on-respiration-in-animals/

https://ab.org.tr/ab07/bildiri/44.pdf